

ULUSLARARASI ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİ VE ATATÜRK ÜNİVERSİTESİNİN ULUSLARARASILAŞMA SÜRECİ

Bahattin ŞİMŞEK*

Sıddık BAKIR**

Öz

Dışa açılma, ulusal ölçekten uluslararası ölçeğe geçiş ve uluslararası fırsatlardan yararlanma şeklinde tanımlanabilecek uluslararasılaşma günümüz dünyasında göz ardı edilemeyecek bir olgudur. İletişim ve bilgi teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler birçok alanda olduğu gibi yükseköğretimde de birtakım değişimleri zorunlu kılmakta ve üniversitelerin her geçen gün artan öğrenci hareketliliğinde söz ve pay sahibi olmaları noktasında gösterdikleri çabalara katkı sağlamaktadır.

4,5-5 milyon uluslararası öğrencinin dünyanın çeşitli üniversitelerinde öğrenim gördüğü günümüzde ülkemiz, geliştirdiği yeni politika ve programlarla uluslararası öğrenci sayısını artırmaya çalışmakta ve üniversitelerin uluslararasılaşma projelerine önemli destekler vermektedir. Son yıllarda uluslararası öğrenci sayısında ciddi artış sağlayan ve dünyanın farklı ülkelerindeki birçok yükseköğretim kurumuyla ikili anlaşmalar yapan Atatürk Üniversitesi de bu bağlamda, kurduğu birimler ve gerçekleştirdiği projelerle uluslararasılaşma sürecinde etkin ve verimli olmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmada, yükseköğretimde uluslararasılaşma süreci dünya ve Türkiye ölçeğinde ele alınmış ve konuyla ilgili verilerden hareketle Atatürk Üniversitesinin uluslararasılaşma süreci dikkatlere sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Uluslararasılaşma, uluslararası öğrenci hareketliliği, yükseköğretimde uluslararası öğrenci, Atatürk Üniversitesi.

INTERNATIONAL STUDENTS MOBILITY AND THE INTERNATIONALIZATION PROCESS OF ATATÜRK UNIVERSTY

Abstract

The internationalization, which can be defined as international expansion, the transition from national to international level and benefiting from international opportunities, is a phenomenon that cannot be ignored. Rapid developments in information and communication technologies require a number of changes in higher education too, as in many fields, and contribute to the efforts made by the universities in order to have their say and share in ever increasing student mobility.

In today's world where 4,5-5 million international students have been educated in various universities, our country is endeavoring to increase the

* Okt.; Atatürk Üniversitesi, Dil Eğitim ve Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (DİLMER), bahattinsimsek@outlook.com.

** Okt. Dr.; Atatürk Üniversitesi, Dil Eğitim ve Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (DİLMER), siddikbakir@hotmail.com.

number of international students with the new policies and programs it has developed and giving a substantial support to the internationalization projects of the universities. In the internationalization process, Atatürk University, which has tremendously increased the number of international students and made bilateral agreements with a great number of higher education institutions in different countries of the world, intends to be efficient and effective with the units it has built and the projects it has developed.

In this article, the process of internationalization in higher education has been discussed within the scope of Turkey and the world and the process of internationalization in Atatürk University has been presented with the data provided on the issue.

Keywords: Internationalization, the mobility of international students, international students in higher education, Atatürk University.

1. Giriş:

Uluslararasılaşma günümüzde küreselleşmenin etkisiyle tek bir merkeze bağlı kalmayan birçok farklı kurumla iş birliği içinde olan farklı kurumlar ortaya çıkarmıştır. Bu işbirlikleri kurumsal alanda artış göstermiş ve süreç içerisinde yükseköğretim kurumları daha fazla önem kazanmıştır (Çetinsaya, 2014, s.141). Üniversitelerdeki bu etkileşim bilimsel gelişimi artırmış ve akademik verimliliğinin temelde üniversite, genelde ülke bazında artmasına vesile olmuştur.

İletişimin ve ulaşımın hızla geliştiği 20. yüzyılın ikinci yarısından günümüze dünyada meydana gelen değişimler pek çok alanda olduğu gibi yükseköğretim alanında da pek çok gelişmelere sebep olmuştur. Modernleşen ve gelişen yükseköğretim, devletlerin ve bireylerin ilgisini çekmiş kalkınma ve refah için bu alanlara yönelim artmıştır. Yükseköğretimin uluslararasılaşma sürecinde az gelişmiş ülkelerin kalkınma çabalarındaki yükseliş, gelişmiş ülkelerin nitelikli insan gücüne duydukları gereksinim, artan küreselleşmenin getirdiği seyahat kolaylığı, ülkeler arasında iş birliği ve etkileşimin artması, üretim ilişkilerinin değişmesi, artan nüfus, kişilerin kendi ülkelerinin dışında farklı bir entelektüel birikimden yararlanma isteği ve daha pek çok sebep günümüzde uluslararası öğrenci hareketliliğinin önemli bir seviyeye ulaşması sonucunu doğurmuştur (Uluslararası Öğrenci Raporu, 2015 s.10). 1970'lerde dünyada 800 bin civarında olan uluslararası öğrenci sayısı günümüzde 4,5 milyona ulaşmış olup, bu sayının 2020 yılında 8 milyona çıkması beklenmektedir.

OECD'nin 2030 yılında dünyada yükseköğretimin geleceğine ilişkin yaptığı kapsamlı projeksiyon çalışmasına göre, önümüzdeki yıllarda belirginleşeceği öngörülen eğilimlere ilişkin tespitler şu şekilde özetlenebilir (OECD, 2008, 2009):

- Öğrencilerin, öğretim elemanlarının ve kurumların hareketliliğini içeren sınır ötesi ve ulus-aşırı yükseköğretim büyüyecektir.
- Akademik araştırmalarda uluslararası iş birlikleri artacaktır.
- Araştırma bağlamında özellikle Kuzey Amerika açık ara üstünlüğünü devam ettirecek olsa da, Asya ve Avrupa'daki yükseköğretim sistemleri küresel etkisini gittikçe artıracaktır.
- Özel finansmanın payı ile performansa dayalı fonlama artacaktır.
- Özel ve sınır ötesi yükseköğretimin önemi ve yayılması arttıkça, kalite güvencesinin de önemi artacaktır (Çetinsaya, 2014, s.142).

Türkiye son yıllarda gelişen ekonomisiyle birlikte çeşitli atılımlar yaparak uluslararası öğrenci hareketliğinden daha fazla pay alma yoluna girmiştir. Bu kapsamda ilk önce Büyük Öğrenci Projesi (BÖP) başlatılmış, daha sonra bu proje Başbakanlık Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) bünyesinde Uluslararası Öğrenciler Başkanlığı adı altında kapsamı ve içeriği gözden geçirilip revize edilerek devam ettirilmiştir.

Uluslararasılaşma süreci içerisinde Türkiye'deki üniversiteler de birçok atılım ve faaliyetlerde bulunmuşlardır.

1.1. Amaç

Bu çalışma, genelde uluslararası öğrencilerin dünyada ve Türkiye'deki mevcut durumlarını betimlemeyi, özelde ise Atatürk Üniversitesinin uluslararasılaşma sürecini ve uluslararası öğrenci hareketliliğini çeşitli yönleriyle değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma süresince yerli ve yabancı kaynakların istatistiksel verilerinden yararlanılmıştır. Konu ile ilgili hazırlanan raporlar ve yapılan araştırmalar da çalışmaya kaynak teşkil etmiştir.

2. Dünyada Uluslararası Öğrenciler

Uluslararası eğitim, kısaca bir öğrencinin eğitimine vatandaşı olduğu ülkenin dışında bir ülkede devam etmesi olarak tanımlanabilir. Bu tanıma, öğrencilerin katılım durumuna göre iki anlam yüklenebilir: Birinci anlam, ülkeler arası öğrenci değişim programları göz önünde bulundurularak oluşturulan daha dar kapsamlı bir anlamdır. İkinci ve daha geniş anlam ise; Öğrencilerin, artık ülkelerin birbirine daha çok bağlı olduğu (mecazi olarak 'küresel bir köy' hâline geldiği) dünyada, kendi istekleriyle çeşitli ülkelerde aktif bir şekilde eğitime katılım

sağlamaları uluslararası eğitimin tanımını oluşturur şekliyle özetlenebilir (Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu (EEİK), 2012).

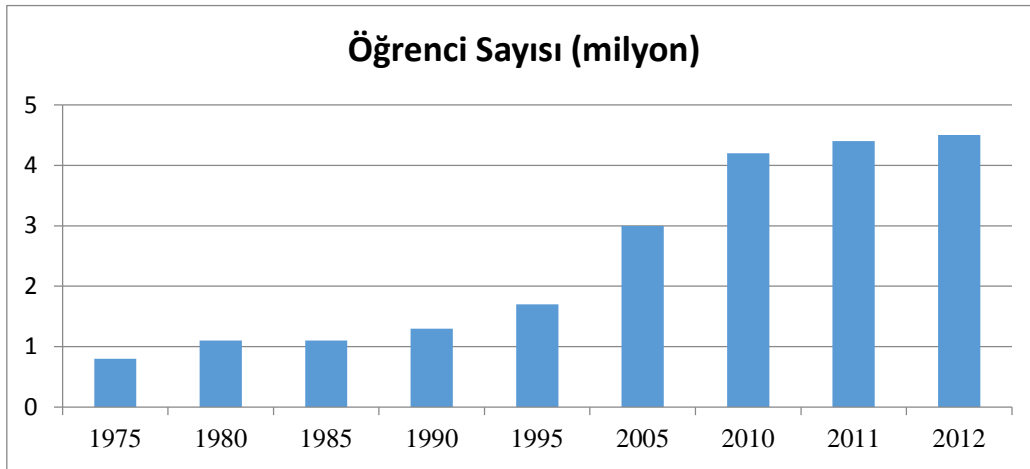
Uluslararası öğrenciler, genç nüfusun az olduğu gelişmiş ülkeler başta olmak üzere birçok ülkede, ekonomik kalkınmaya ve uluslararası rekabet gücüne büyük katkı sağlayan insan kaynağı olarak değerlendirilmektedir (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012).

İnsan kaynağı olarak sağladıkları katkılara ek olarak, uluslararası öğrenciler, hem ödedikleri öğrenim ücretleriyle hem de konaklama, seyahat ve gündelik ihtiyaçlarını gidermek için aile fertleri ile birlikte yaptıkları harcamalarla, buldukları ülkenin ekonomisine doğrudan girdi sağlamaktadır (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012).

Uluslararası öğrenci dolaşımı, ülkeler ve kültürler arasında karşılıklı anlayışı, iş birliğini ve dayanışmayı artırdığından önemli bir dış politika ve kamu diplomasisi aracı olarak değerlendirilmektedir (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012).

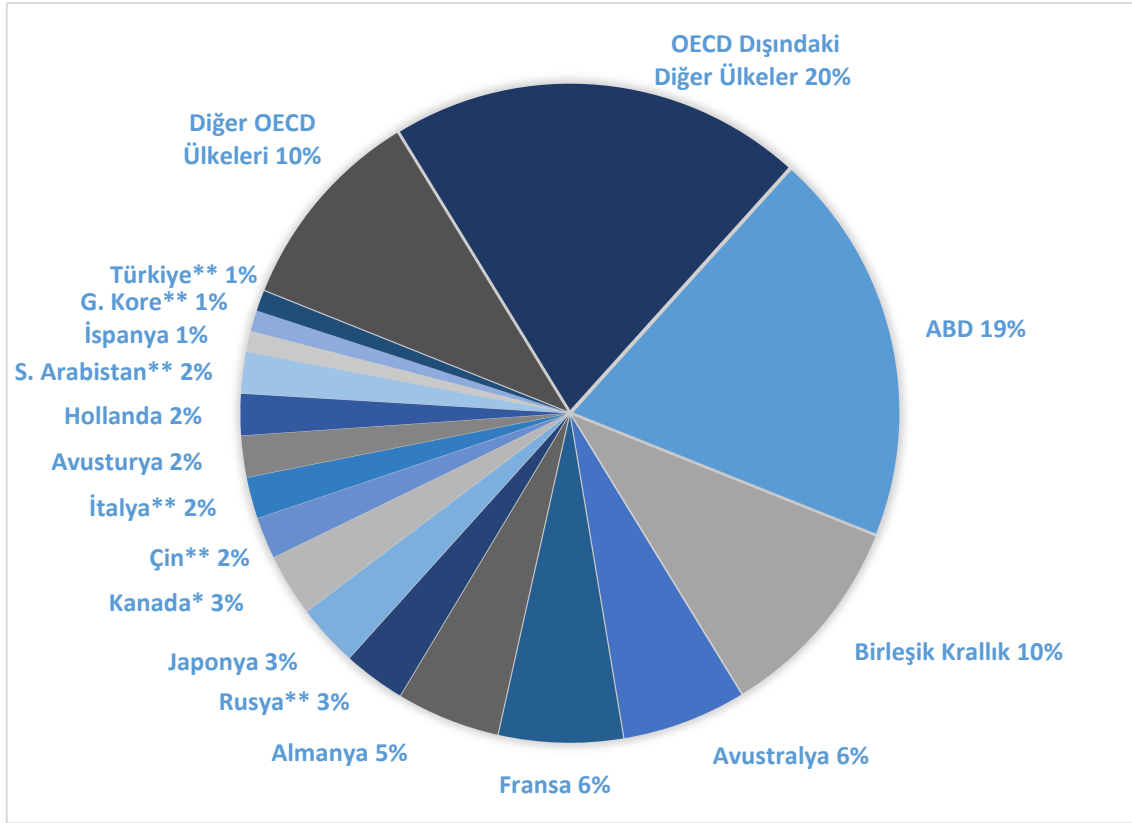
Günümüzde ülkeler, hükümetler ve kişiler öğrencilerin ufuklarının genişlemesini ve yaşadığımız dünyanın ortak dilini, kültürünü ve iş yapma metotlarını daha iyi anlayıp öğrenmelerini sağlamak üzere yükseköğrenime verdikleri önemi artırdılar (EEİK, 2012).

Bu konuda, birçok ülke çeşitli politikalar geliştirerek uluslararası öğrencileri ülkelerine çekmeye çalışmaktadır. Bugün dünyada uluslararası öğrenci hareketliliği önemli bir seviyeye ulaşmıştır. Bu hareketlilikten pay almak isteyen, özellikle gelişmiş ülkeler başta olmak üzere, birçok ülke çeşitli politikalar geliştirerek çalışmalar başlatmışlardır (UÖR, 2015).

Şekil 1: Uluslararası Öğrenci Sayılarının Yıllara Göre Değişimi (1975-2012)

Şekil 1’de uluslararası öğrencilerin 1975-2012 yılları arasındaki artış grafiği görülmektedir. 1975 yılında yaklaşık 800 bin olan uluslararası öğrenci sayısı 2012 yılına gelindiğinde yaklaşık 4.5 milyon olmuştur.

Şekil 1: Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Ülkelere Göre Dağılımları

* Referans yılı 2012

** Öğrencilerin ikâmet ettikleri ülke temelinde tanımlanmıştır.

Kaynak: OECD, (2015)

Uluslararası öğrenciler tarafından en çok tercih edilen bölgeler Avrupa ve Kuzey Amerika olmakla birlikte; Latin Amerika, Okyanusya ve Asya bu konuda son yıllarda en hızlı gelişen ve öğrenci sayısını artıran bölgeler olmuştur. 2013 yılı OECD istatistiklerine göre uluslararası öğrencilerin %19,4’ü eğitim için ABD’yi tercih etmiştir. ABD’yi %10 ile İngiltere, %6,5 ile Avusturalya %6 ile Fransa, %5 ile Almanya takip etmektedir. Türkiye ise uluslararası öğrencilerin %1’ine ev sahipliği yapmaktadır.

Tablo 1: Uluslararası Öğrenciler Tarafından 2013 Yılı Verilerine Göre En Fazla Tercih Edilen İlk 30 Ülke (1999, 2013)

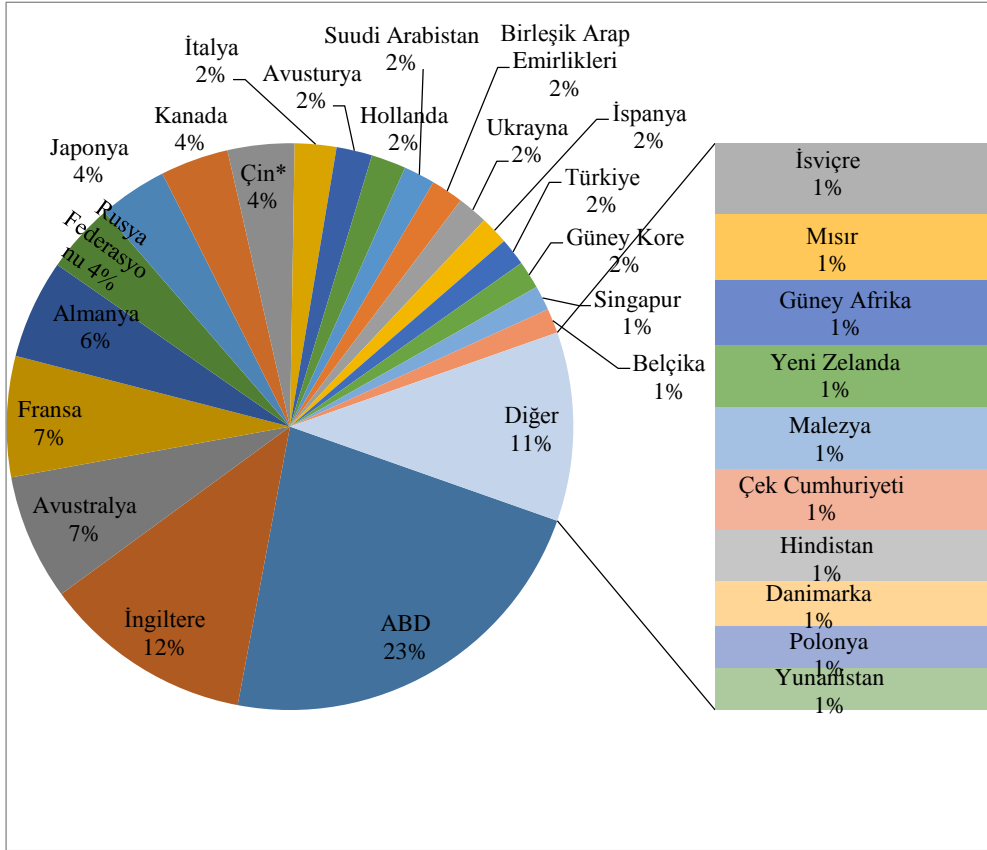
1999		2013	
ABD	451935	ABD	784427
İngiltere	232540	İngiltere	416693
Avustralya	117485	Avustralya	249868
Fransa	130952	Fransa	239344
Almanya	178195	Almanya	196619
Rusya Federasyonu	41210 (2000)	Rusya Federasyonu	138496
Japonya	56552	Japonya	135803
Kanada	32466	Kanada	135187
Çin*	53378 (2006)	Çin*	132467
İtalya	23496	İtalya	82450
Avusturya	29819	Türkiye	72178 (2015)
Hollanda	13619	Avusturya	70852
Suudi Arabistan	6086	Hollanda	68943
Birleşik Arap Emirlikleri	48653 (2011)	Suudi Arabistan	62143
Ukrayna	18312	Birleşik Arap Emirlikleri	64119
İspanya	32954	Ukrayna	60037 (2014)
Türkiye	18337	İspanya	56361
Güney Kore	2869	Güney Kore	55536 (2014)
Singapur	40401 (2009)	Singapur	48938
Belçika	36136	Belçika	48748
İsviçre	25258	İsviçre	47142
Mısır	27158	Mısır	43993
Güney Afrika	34770	Güney Afrika	42351
Yeni Zelanda	6900	Yeni Zelanda	41352
Malezya	30508	Malezya	40471
Çek Cumhuriyeti	4583	Çek Cumhuriyeti	40138
Hindistan	6988 (2000)	Hindistan	34419 (2014)
Danimarka	12325	Danimarka	29480
Polonya	5693	Polonya	27770
Yunanistan	8615 (2002)	Yunanistan	27600

*Hong Kong ve Macao dâhil

Kaynak: UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Tabloda, 2013 yılı verileri kullanılmış, farklı tarihlere ait veriler öğrenci sayılarının yanında belirtilmiştir.

Tablo 1’de uluslararası öğrenciler tarafından en fazla tercih edilen ülkelerin 1999 ve 2013 yılları arasındaki değişimi görülmektedir. UNESCO istatistiklerine göre Amerika 1999 yılında

birinci sırada yer alırken onu sırasıyla İngiltere ve Almanya takip etmektedir. Ancak 2013 yılına gelindiğinde Almanya'nın, yerini Avustralya'ya bıraktığını görmekteyiz. Türkiye 1999 yılında ilk otuz ülke arasında yer alırken 2013 yılına gelindiğinde öğrenci sayısında önemli bir artış (1999-2013 18337-54387) göstererek ilk otuz ülke arasında on yedinci sıraya kadar yükselmiştir. 2015 yılına ait öğrenci sayıları dikkate alınrsa bu sıra daha da yukarılara çıkabilecektir. Dikkat çeken diğer bir husus ise Belçika, İsviçre, Danimarka gibi Avrupa ülkelerinin yerlerini Çin, Güney Kore, Birleşik Arap Emirlikleri, Singapur, Mısır ve Suudi Arabistan gibi ülkelere bırakmalarındır (UÖR, 2015, s.21).

Şekil 2: Uluslararası Öğrenciler Tarafından 2013 Yılı Verilerine Göre En Fazla Öğrenciye Ev Sahipliği Yapan İlk Otuz Ülkenin Kendi İçlerindeki Yüzdeleri Dağılımı (1999, 2013)

Kaynak: UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 2'deki verilere bakıldığında gelişmiş ülkeler ve İngilizce konuşan ülkeler uluslararası öğrenciler tarafından daha fazla tercih edilmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri, sayı olarak en fazla uluslararası öğrenci bulunduran, önemli bir cazibe merkezi konumundadır. ABD, en fazla uluslararası öğrenci bulunduran ilk otuz ülke içerisinde öğrencilerin %23'üne ev sahipliği yapmaktadır. ABD'yi sırasıyla İngiltere (%12), Avustralya (%7), Fransa (%7), Almanya (%6) takip etmektedir. Uluslararası öğrencilerin yarısına yakını, bu beş ülkede eğitim görmektedir.

Dünyadaki uluslararası öğrencilerin yaklaşık %35'i ABD, İngiltere, Avustralya ve Kanada'ya tercih etmektedirler. ABD, İngiltere ve Avustralya gibi ülkeler uluslararası öğrenci temininde en önemli faktörün etkin bir web sitesi olduğunda hem fikirlerdir. Oluşturulan devlet ajansları “Multi-Complex Agreements” adı altında hedef ülkelerdeki birçok üniversite, acenta, devlet kurumları ve özellikle liseler ile çok yönlü iş birliği anlaşmaları yapmaktadırlar. Yine bu ülkeler gelişmiş teknolojik altyapılarını kullanarak uluslararası öğrencileri cezbedici yöntemler geliştirmişlerdir. Bunlardan bazıları 3 boyutlu kampüs turu, sanal fuar simülatörü ve canlı sohbet seçenekleridir. Yapılan tüm bu reklam ve tanıtım faaliyetleri neticesinde uluslararası öğrenci hareketliliğinde bu üç ülke zirvede olmuştur (EEIK, 2012).

Tablo 2: Yurt Dışına En Çok Öğrenci Gönderen İlk 20 Ülke (1999, 2013)

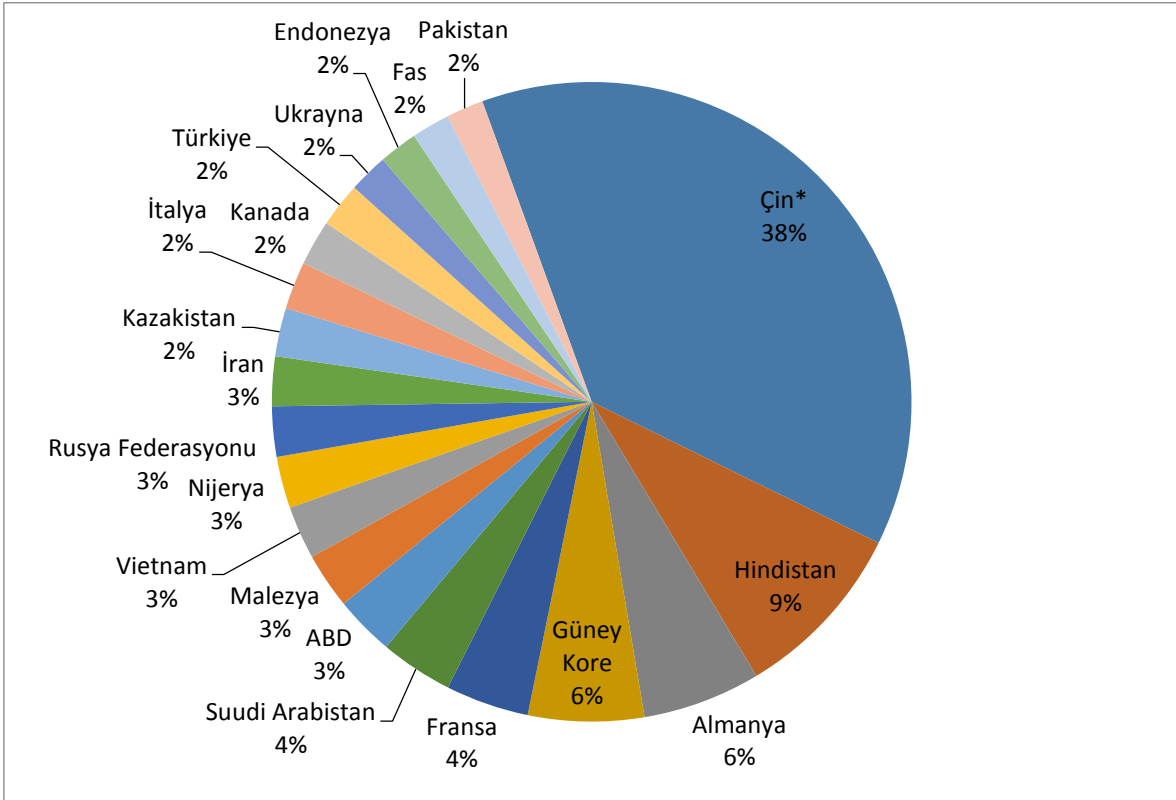
1999		2013	
Çin*	157485	Çin*	755085
Güney Kore	68129	Hindistan	181872
Hindistan	66951	Almanya	119123
<i>Yunanistan</i>	58390	Güney Kore	116942
Almanya	55436	Fransa	84059
Japonya	54255	<i>Suudi Arabistan</i>	73548
Fransa	53333	ABD	60292
Türkiye	51295	Malezya	56260
İtalya	48316	<i>Vietnam</i>	53546
Kanada	41503	<i>Nijerya</i>	52066
Endonezya	39657	Rusya Federasyonu	50642
İran	38159	İran	50053
Fas	30353	<i>Kazakistan</i>	48875
<i>İngiltere</i>	29930	İtalya	47998
Malezya	28141	Kanada	45813
Rusya Federasyonu	27752	Türkiye	44964
ABD	26541	Ukrayna	39670
Ukrayna	26253	Endonezya	39098
<i>İspanya</i>	23055	Fas	38599
<i>Singapur</i>	13285	<i>Pakistan</i>	37579

* Macao ve Hong Kong dâhil.

Açıklama: Tabloda Türkiye gri ile işaretlenmiş olup sol sütunda italik yazı ile gösterilenler listeden çıkanları sağ sütunda italik yazı ile gösterilenler listeye yeni giren ülkeleri göstermektedir.

Kaynak: UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 2 incelendiğinde uluslararası öğrenci hareketliliğinde en çok öğrenciyi Çin'in (755085) gönderdiği görülmektedir. Çin'i Hindistan (181872), Almanya (119123) ve Güney Kore (116942) takip etmektedir. 1999 yılı verilerinde ilk otuz ülke içerisinde olmayan Suudi Arabistan (73548) 2013 yılına gelindiğinde ilk altı ülke içerisinde yer almıştır. Bu artışta Suudi öğrencilere verilen devlet bursunun etkisi de göz ardı edilmemelidir. Türkiye 1999 yılında 51295 öğrenci gönderirken 2013 yılında bu sayı 44964'e düşmüştür. Bu düşüşün sebebinin artan üniversite sayısı ve daha kaliteli eğitim ile ilişkilendirebiliriz, ayrıca ekonomik gelişmişlik sayesinde eğitimleri sonunda öğrencilerin iş bulma sıkıntılarının azalması Türk yükseköğretimini tercih sebebi olabilir.

* Macao ve Hong Kong dâhil.

Şekil 3: Yurt Dışına En Çok Öğrenci Gönderen İlk Yirmi Ülkenin Yüzdeleri Olarak Dağılımı (1999, 2013)

Kaynak: UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Çin Halk Cumhuriyeti yurt dışına en fazla öğrenci gönderen ülke konumundadır. Dünyadaki uluslararası öğrencilerin ilk 20 ülkeye düşen payları içerisinde, öğrencilerin %'38'i Çin Halk Cumhuriyeti'ndendir. Çin Halk Cumhuriyeti'ni sırasıyla Hindistan (%9), Güney Kore

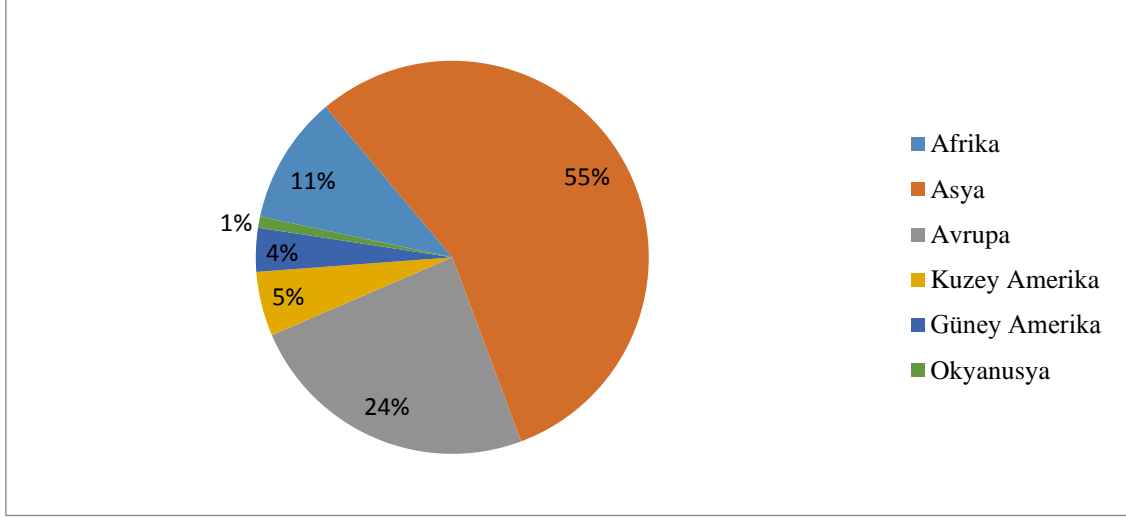
(%6), Almanya (%6) ve Fransa (%4) takip etmektedir. Bu beş ülkeden yurt dışına yükseköğrenim görmeye giden öğrenciler, toplam uluslararası öğrencilerin yaklaşık %30'unu oluşturmaktadır.

Tablo 3: UNESCO verilerine göre uluslararası öğrencilerin geldikleri bölgelere göre sayıları

1999		2013	
UNESCO Bölgelerine Göre Öğrenci Sayıları			
Afrika	218599	Afrika	373303
Asya	770835	Asya	1966513
Avrupa	554543	Avrupa	858713
Kuzey Amerika	121586	Kuzey Amerika	187776
Güney Amerika	59912	Güney Amerika	127567
Okyanusya	21471	Okyanusya	32680
Dünya Bankası Bölgelerine Göre Uluslararası Öğrenci Sayıları			
Düşük Gelirli Ülkeler	90126	Düşük Gelirli Ülkeler	206884
Düşük-Orta Gelirli Ülkeler	316463	Düşük-Orta Gelirli Ülkeler	739530
Orta Gelirli Ülkeler	847682	Orta Gelirli Ülkeler	2174611
Yüksek-Orta Gelirli Ülkeler	531219	Yüksek-Orta Gelirli Ülkeler	1435080
Yüksek Gelirli Ülkeler	808499	Yüksek Gelirli Ülkeler	1163842
Birleşmiş Milletler Milenyum Gelişim Hedefleri Bölgelerine Göre Uluslararası Öğrenci Sayısı			
Gelişmiş Ülkeler	720746	Gelişmiş Ülkeler	1056727
Gelişmekte Olan Ülkeler	1026200	Gelişmekte Olan Ülkeler	2489825
Kafkaslar ve Merkez Asya	55061	Kafkaslar ve Merkez Asya	157551
Latin Amerika ve Karayipler	108615	Latin Amerika ve Karayipler	207646
Kuzey Afrika	75432	Kuzey Afrika	102375
Sahra Altı Afrika	143167	Sahra Altı Afrika	270928
Batı Asya	135267	Batı Asya	272440
Doğu Asya	228977	Doğu Asya	872931
Güneydoğu Asya	154687	Güneydoğu Asya	230936
Güney Asya	114602	Güney Asya	359358
Okyanusya	10392	Okyanusya	15660

Kaynak: UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır (1999, 2013).

Tablo 3 incelendiğinde uluslararası öğrencilerin en çok Asya Kıtası'ndan geldikleri görülmektedir. Asya Kıtası'nı Kuzey Amerika, Güney Amerika, Avrupa ve Afrika takip etmektedir. UNESCO verilerine göre uluslararası öğrencilerin büyük bir çoğunluğu orta gelirli ülkelerden gelmektedir. Bunu yüksek-orta gelirli ve yüksek gelirli ülkeler takip etmektedir.

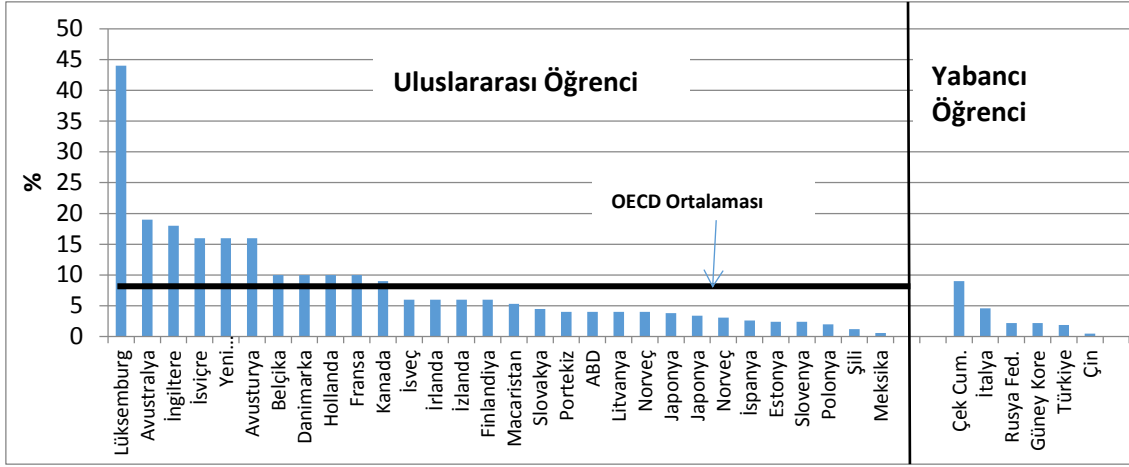

Şekil 4: Uluslararası Öğrencilerin Geldikleri Bölgelere Göre Yüzdeler Dağılımı

Kaynak: UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır (1999, 2013).

Şekil 4'te görüldüğü gibi uluslararası öğrencilerin çoğu Asya'dan gelmektedir. Bu duruma bölgedeki nüfus yoğunluğu ve ekonomik sebepler etki etmektedir.

Yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşma düzeyini ortaya koyan en önemli göstergelerden biri de uluslararası öğrencilerin eğitim gördükleri ülkedeki toplam üniversite öğrencileri içindeki paylarıdır. Bu payların yüksekliği o ülkenin eğitim kalitesini ve uluslararası öğrenciler için cazibe merkezi hâline geldiğini göstermesi açısından önemlidir. Şekil 4'te de görüldüğü gibi gelişmiş ve eğitim alanında iyi yatırımlar yapmış ülkelerin oranları gayet yüksektir. Ayrıca bu oranların öğrenci sayılarının çokluğuna da bağlı olduğu göz ardı edilmemelidir.

Şekil 5: Yükseköğretimdeki Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Aldıkları Ülkelerdeki Toplam Üniversite Öğrencileri İçindeki Payı (Yüzde, 2013 Yılı İtibarıyla) Açıklama: OECD'e göre yabancı öğrenci tanımı ülke vatandaşlığı temelinde yapılmaktadır. Yabancı öğrenci ve uluslararası öğrenci verisi karşılaştırılmayacağı için ayrı olarak verilmektedir.

Kaynak: OECD, 2015, s. 352.

Şekil 5 incelendiğinde uluslararası öğrencilerin gittikleri ülkelerdeki mevcut öğrenciler arasındaki oranları görülmektedir. Bu oranlara bakıldığında birçok ülkenin OECD ortalamasının altında olduğunu görebiliriz. Türkiye ise %1,9'luk oranla ortalamasının çok altında bulunmaktadır.

Hollanda Yükseköğretimde Uluslararası İş Birliği Kurumu (NUFFIC-Netherlands Organisation for International Cooperation in Higher Education) yaptığı bir çalışmada, öğrencileri uluslararası eğitime yönlendiren ve öğrencilerin ülke, üniversite ve eğitim programı seçimlerini etkileyen faktörleri “teşvik edici” ve “çekici” olarak iki ana başlık altında sınıflandırmıştır. Teşvik edici faktörler, kişisel ve çevresel olmak üzere iki kategori altında incelenmiştir. Kişisel faktörler ana hatları ile aile, sosyoekonomik durum, akrabaların yurt dışında olması gibi sebepleri kapsamaktadır. Çevresel faktörler ise aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

- Öğrencinin vatandaşı olduğu ülkedeki yükseköğretim ve araştırma imkânlarının kıtlığı ve bu imkânlarla erişim sorunu, eğitim ve araştırma kurumlarının bilinirliği ve kalitesi,
- İş piyasasında ulusal eğitimin değeri ve yurt dışında eğitime verilen önem, sunulan iş ve eğitim olanaklarının eşleşmemesi,
- Kültür, ekonomi, eğitim, dil, tarih ve din konularında başka bir bölgeye, ülke, şehir veya kuruluşa bağlılık,

- d) Sosyoekonomik koşullar,
- e) Öğrenci çeken ülkelerin iklim koşulları,
- f) Eğitim ve yaşam pahalılığı,
- g) Öğrenci çeken ülkelerin cazip burs ve göç politikaları.

Çekici faktörler ile öğrencilerin eğitim için ülke seçimlerini etkileyen koşullar kastedilmekte olup adı geçen çalışmada aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

- a) Ülkeler ve eğitim olanakları hakkında detaylı bilgilerin varlığı ve kolay ulaşılabirliği,
- b) Eğitim sunan ülkenin eğitim sisteminin kalitesi ve bilinirliği,
- c) Diplomaların karşılıklı tanınması (denklik),
- d) Eğitim ve yaşam maliyeti,
- e) Eğitim kurumlarının yönetişimi,
- f) Güvenlik,
- g) Üniversitelerin uluslararasılaşma düzeyi (Uluslararası öğrenci ve çalışan sayısı, yabancı dilde açılan program sayısı ve çeşitliliği),
- h) Yaşam, eğitim ve çalışma koşulları, (Üniversitelerin fiziki ve sosyal koşulları, kütüphane, laboratuvar, üniversite içindeki sosyal imkânlar ve çalışma imkânları vb.),
- i) Sosyal ve coğrafi bağlar (UÖR, 2015, s. 39).

3. Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler

Uluslararasılaşma yarışında hızlı adımlarla ilerleyen Türkiye uluslararası öğrenci hareketliliğinde aynı hızda ilerleyememiştir. Günümüzde OECD ülkelerinde ortalama %8 oranında olan uluslararası öğrenci sayısı Türkiye’de %1,9 seviyesindedir. Yapılan yeni çalışmalarla öğrenci sayısı artırılmaya çalışılmaktadır.

Uluslararasılaşma sürecinin daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle Türkiye’deki yükseköğretim sisteminin genel durumuna bakmak gerekir. Bu bağlamda Türkiye’de 2015 yılı itibarıyla 81 ilde mevcut 193 yükseköğretim kurumunda toplam 6.062.886 öğrenci yükseköğrenim görmektedir. Öğrencilerin %93’ü devlet üniversitelerine devam etmektedir.

Öğrencilerin %60'ı beşerî ve sosyal bilimler, %30'u doğa ve mühendislik bilimleri, %10'u ise sağlık bilimleri alanında eğitim görmektedir (UÖR, 2015, s. 27).

Tablo 4: Program ve yükseköğretim kurum türlerine göre öğrenci sayıları (2014-2015 öğretim yılı)

	Eğitim Düzeyi	Birinci Öğretim	İkinci Öğretim	Açık Öğretim	Uzaktan Eğitim	Toplam
Devlet Üniversiteleri	Ön Lisans	538262	261124	1092151	23167	1914704
	Lisans	1198514	423822	1710913	19433	3352682
	Lisans Üstü	310028	28841	-	9038	347907
	Ara Toplam	2046804	713787	2803064	51638	5615293
Vakıf Üniversiteleri	Ön Lisans	63014	21693	-	1188	85895
	Lisans	275353	3	-	762	276118
	Lisans Üstü	63379	492	-	4469	72417
	Ara Toplam	401746	22188	-	6419	434430
Vakıf MYO	Ön Lisans	9688	2250	-	1225	13163
Toplam		2458238	738225	2803064	59282	6062886

Kaynak: Yüksek Öğretim Kurulu Verilerinden derlenmiştir (2015).

Bu programlarda kayıtlı öğrencilerin oranlarına devlet ve vakıf yükseköğretim kurumları ayrımı üzerinden bakıldığında da tüm öğrencilerin %92,6'sı devlet üniversitelerinde, %7,1'i vakıf üniversitelerinde, %0,3'si ise vakıf meslek yüksekokullarında okumaktadır. Birinci öğretim programlarında bulunanların %83,2'si devlet, %16,8'i ise vakıf yükseköğretim kurumlarında okumaktadır. İkinci öğretim programlarında okuyanların ise %96,7'si devlet, %3,3'ü ise vakıf üniversitelerinde kayıtlıdır. Açık öğretimin tamamı devlet, uzaktan öğretimde kayıtlı öğrencilerin ise %87,1'i devlet %10,8'i vakıf üniversitelerinde, %2,1'i ise vakıf meslek yüksekokullarında kayıtlıdır.

Türkiye yükseköğretiminin uluslararasılaşması bakımından atılan en önemli adımlardan biri, Yükseköğretim Kurulu'nun 2010 yılında -merkezî ve zorunlu- Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı'nı (YÖS) kaldırarak, uluslararası öğrenci kabulüne ilişkin usul ve esasları belirleme konusunda üniversitelere büyük bir esneklik tanımış olmasıdır. (Çetinsaya, 2014, s. 152). Bu sayede üniversiteler kendi yaptıkları sınavlarla ya da yöntemlerle uluslararası öğrenci almaya başlamışlardır. Bu durum öğrencilere alternatifli tercih imkânı ve uzun süren bir dönemde üniversitelerin farklı tarihlerde yaptıkları sınavlara girme imkânı sağlamıştır.

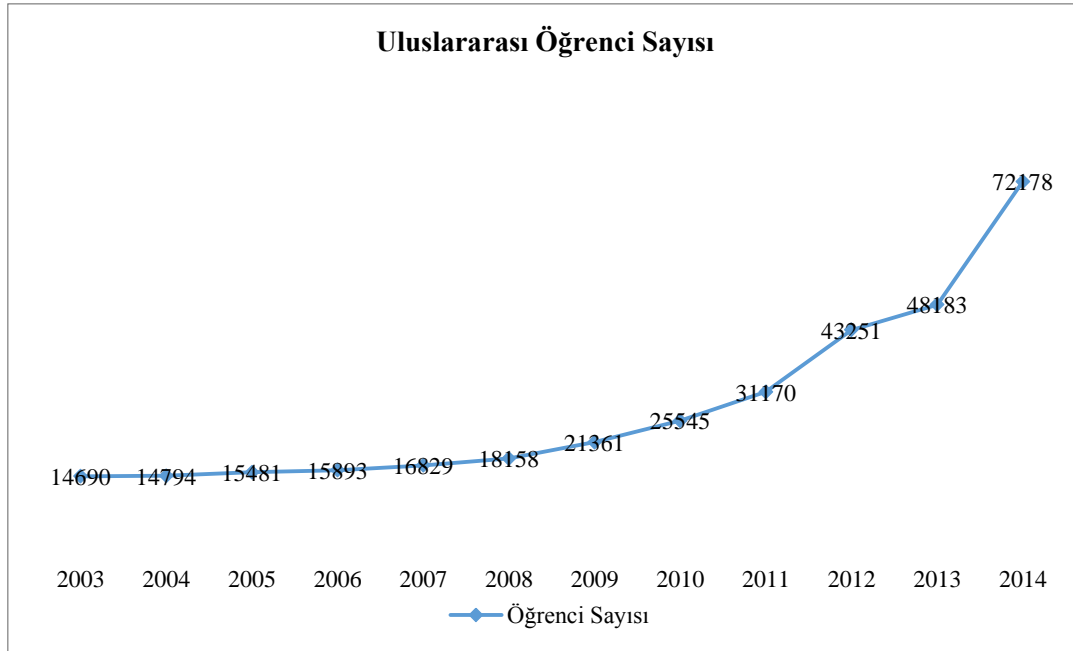
Tüm bu bilgilere ve ekonomik gelire bakıldığında Türkiye gibi, yükseköğretim sektöründe donanımlı, bölgesel güce sahip bir ülkenin bu ekonomik gelirden hak ettiği payı alması kaçınılmazdır. Son yıllarda yükseköğretimin uluslararasılaşması alanında Devletin değişen politikaları ve desteği ile uluslararasılaşma süreci kolaylaştırıldı. Üniversitelerimiz birçok uluslararası işbirliğine imza attı, ülkemizi eğitimde bir cazibe merkezi hâline getirmek

için ciddi adımlar atıldı (EEIK, 2012). Bu çalışmalardan biri de Yüksek Öğretim Kurumu'nun ülkemize daha çok uluslararası öğrenci çekmek amacıyla geliştirdiği "Study in Turkey" adlı projesidir. YÖK, bu projeye bağlı olarak aynı isimde üç dilde hizmet veren (Türkçe, İngilizce ve Rusça) bir internet sitesi oluşturarak, <http://www.studyinturkey.gov.tr/> adresi üzerinden uluslararası öğrencilere Türkiye'deki eğitim sistemi, üniversiteler, kabul ve değişim koşulları, finansal bilgiler, dil ve Türkiye'de yaşam konularında bilgi sunmaktadır. Böylelikle günümüz iletişim çağında uluslararası öğrencilerle doğrudan iletişime geçebilmek amaçlanmıştır.

Türkiye'de uluslararası öğrencilerle ilgili ilk mevzuat düzenlemesi 14.10.1983 tarih ve 2922 sayılı "Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun" ile yapılmıştır. Bu Kanun uluslararası öğrenci tanımını doğrudan yapmasa da Kanun'un kapsamı uluslararası öğrenciyi tanımlar niteliktedir. Kanunun kapsamına ilişkin 2'nci maddesi şu şekildedir; *"Bu Kanun; ilgili kurum ve kuruluşlar ile çeşitli anlaşmalar çerçevesinde Hükümetimizce yabancı hükümetler emrine verilen burslardan yararlanmak suretiyle veya kendi imkânlarıyla Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu öğrencileri kapsar. Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı okullara kabul edilen yabancı uyruklu öğrenciler, bu Kanun'un kapsamı dışındadır"*(UÖR, 2015).

Mevzuatımızdaki ilk uluslararası öğrenci tanımı ise 30 Nisan 1985 tarihli "Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik"te yapılmıştır. Buna göre yabancı uyruklu öğrenci *"her derece ve daldaki eğitim kurumlarında öğrenim gören veya Türkçe kurslarına katılan T.C. uyruğunda bulunmayan kişi"* olarak tanımlanmıştır. 24.3.2010 tarihli ve 5978 sayılı "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun"da ise yabancı öğrenci, *"kamu kurum ve kuruluşlarınca ülkemizde eğitim görmesi uygun görülenler ile uluslararası anlaşmalar çerçevesinde eğitim amacıyla Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu öğrenci"* olarak tanımlanmıştır (UÖR, 2015). Günümüzde uluslararası öğrencilerle ilgili kurum olarak karşımıza çıkan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) öğrenci hareketliliğinde etkin bir rol oynamaktadır. YTB, Türkiye Bursları adı altında dünyanın birçok ülkesinden Türk üniversitelerine öğrenci getirmektedir. Gelen bu öğrenciler Türkiye'deki eğitim hayatları boyunca burslu olarak okutulmakta, Türkçe eğitimi ve birçok sosyal faaliyetlerin giderleri devlet tarafından karşılanmaktadır. YTB, bünyesinde kurduğu Uluslararası Öğrenci Daire Başkanlığı ile yukarıda saydığımız faaliyetleri yürütmektedir.

Türkiye, uluslararası öğrenci hareketliliğinde bulunduğu bölgede bir eğitim merkezi konumundadır. Türkiye'yi tercih eden öğrencilerin çoğunluğu akraba topluluklar ya da komşu ülkelerden gelmektedir. Aşağıdaki tabloda farklı ülkelerden ülkemizde yükseköğretim görmeye gelen öğrencilerin sayıları verilmiştir. Türkiye'de en fazla öğrencisi bulunan ülke 10.638 öğrenci ile Azerbaycan'dır. Azerbaycan'ı, 9.092 öğrenci ile Türkmenistan ve 5.560 öğrenci ile Suriye takip etmektedir. Tablodan da anlaşılacağı üzere, Türkiye'de bulunan uluslararası öğrencilerin büyük bir kısmı akraba ülkelerden ya da Türkiye ile tarihsel veya kültürel bağları bulunan ülkelerden gelmektedir (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012, s. 55). Suriye uyruklu öğrencilerin sayısının hızlı bir şekilde artması ise bölgede yaşanan iç savaş sonucunda olmuştur. Türkiye'ye küresel düzeyde uluslararası öğrenci dolaşımında ön plana çıkan Çin, Hindistan, Kore, Fransa ve Rusya gibi kaynak ülkelerden ziyade yakın coğrafyadaki ülkelerden öğrenci gelmesi, Türkiye'nin uluslararası öğrenci profilinin gelişmiş ülkelerdeki öğrenci profilinden farklı olmasına neden olmuştur. (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012, s. 55)

Şekil 6: Türkiye'yi tercih eden uluslararası öğrencilerin 2003-2014 yılları arasındaki dağılım grafiği

Kaynak: ÖSYM ve YÖK 2003-2015 yılları yükseköğretim istatistiklerinden derlenmiştir.

Tablo 5: Türkiye'yi tercih eden uluslararası öğrencilerin 2003-2014 yılları arasındaki uyruklarına göre dağılımı (ilk otuz ülke)

Uyruk	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Azerbaycan	1.299	1.394	1.506	1.673	1.953	2.307	2.739	3.540	4.257	7.379	6901	10638
Türkmenistan	1.109	1.083	1.176	1.342	1.507	1.703	2.129	2.929	4.110	6.136	6941	9.092
Suriye	262	291	279	264	260	291	339	455	608	962	1785	5.560
İran	615	682	796	859	906	975	1.087	1.305	1.488	1.690	4343	5.302
Afganistan	181	220	321	362	472	581	737	812	1.047	1.679	2332	3.672
Irak	182	209	236	246	266	293	326	370	452	573	1585	3.033
Yunanistan	1.136	1.055	994	884	875	850	963	1.099	1.322	1.704	1500	1.826
Kırgızistan	709	675	647	590	549	528	533	602	746	904	1410	1.819
Kazakistan	707	695	708	701	681	701	683	727	810	922	1306	1.799
Kosova	-	-	-	-	-	-	-	-	200	735	925	1.237
Nijerya	0	22	0	0	63	74	177	224	342	513	876	1.176
Pakistan	92	84	88	53	56	68	84	94	171	300	728	1.127
Çin	107	101	110	136	154	174	200	240	276	346	691	1.088
KKTC	2.723	2.611	2.501	2.366	2.337	2.472	3.252	3.503	3.828	4.221	860	1.069
Rusya	662	625	604	556	524	491	495	516	567	713	825	1.048
Bulgaristan	1.021	1.111	1.163	1.169	1.178	1.147	1.134	1.231	1.236	1.263	843	1.011
Filistin	209	177	167	155	153	140	167	202	298	431	675	976
Libya	7	12	9	5	4	5	6	10	15	32	226	957
Somali	1	1	0	0	2	5	11	10	252	459	638	915
Moğolistan	329	388	519	692	815	899	915	956	932	901	862	912
Arnavutluk	513	532	561	545	533	499	502	482	492	507	644	775
Makedonya	271	292	312	309	308	307	330	334	413	535	580	748
Almanya	125	143	202	266	391	556	794	1.143	1.383	1.822	396	728
Gürcistan	91	82	104	134	212	262	302	371	412	471	589	705
Yemen	5	4	8	7	5	15	28	44	71	149	327	678

Endonezya	7	7	8	11	19	43	101	142	219	369	530	670
Tacikistan	217	186	189	165	162	176	194	239	277	380	469	624
Özbekistan	92	84	88	94	99	117	149	159	210	275	728	556
Ukrayna	308	276	241	219	210	209	198	208	232	282	363	487
Bosna-Hersek	399	462	523	494	479	518	513	674	616	430	285	401
Seçilmiş Ülkelerin Toplamı	13.379	13.504	12.885	12.956	15.173	16.406	19.088	22.621	23.429	37.083	41.163	60.629
Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı	14690	14794	15481	15893	16829	18158	21361	25545	31170	43251	48183	72178

Kaynak: ÖSYM ve YÖK 2003-2015 yılları yükseköğretim istatistiklerinden derlenmiştir.

Tablo 5'teki verilerden hareketle Türkiye'nin son 5 yılda uluslararası öğrenci sayısını hızlı bir şekilde artırdığı söylenebilir.

Son yıllarda giderek bölgesel bir güç hâline gelen Türkiye'nin, önümüzdeki yıllarda da bu rolünü sürdürebilmesi, diplomasinin yanında hem ülke içinde siyasi ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayacak iyi yetişmiş bir iş gücüne sahip olmasına hem de ülke dışında sağlam sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkiler kurmasına bağlıdır. Türkiye'nin uluslararası öğrenci sayısını artırması, bu çerçevede oldukça önemlidir (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012)

Türkiye'de uluslararası öğrenci sayısı, üniversiteler arasında büyük farklılık göstermektedir. En çok uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapan üniversite İstanbul Üniversitesi'dir (5317). Toplam öğrenci sayısına göre uluslararası öğrencilerin yoğunluğu %3,07'dir. Türkiye genelindeki uluslararası öğrenci sayısı içindeki payı ise %7,36'dır. İstanbul Üniversitesini Anadolu (2716), Marmara (2310) Uludağ (2235) Ankara (2158) ve Atatürk Üniversitesi (2111) takip etmektedir. Gelişmiş ülkeler, saygın üniversiteler bünyesinde çok sayıda uluslararası öğrenci barındırarak uluslararasılaşmaya büyük önem verirken, Türkiye'de saygınlık kazanmış birçok üniversitenin uluslararası öğrenci sayısının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Örneğin, Boğaziçi Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi, son birkaç yıldır Türkiye ortalamalarının altında uluslararası öğrenci kabul etmiştir (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012, s. 55).

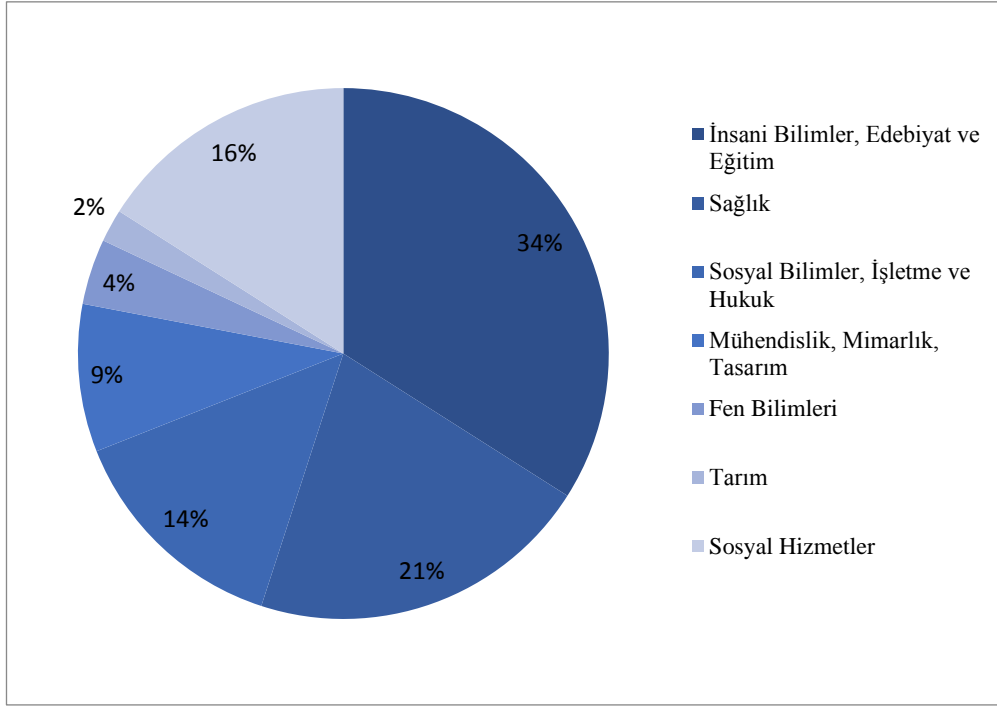
Tablo 6: Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin üniversiteler göre dağılımı

Üniversite	Uluslararası Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	Uluslararası Öğrenci Yoğunluğu (%)	Türkiye'ye Gelen Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı İçindeki Payı (%)
İstanbul*	5317	173190	3,07	7,36
Anadolu*	2716	2686894	0,12	3,72
Marmara	2310	74864	3,08	3,24
Uludağ	2235	60056	3,74	3,09
Ankara	2158	64469	3,31	2,97
Atatürk* ¹	2111	155561	1,34	2,94
Gazi	1954	75776	2,57	2,73
Sakarya	1906	77540	2,45	2,64
Gaziantep	1735	40057	4,32	2,43
İstanbul Teknik	1649	35922	4,54	2,27
Orta Doğu Teknik	1645	27222	6,04	2,27
İstanbul Aydın	1594	31577	5,04	2,21
Uşak	1591	20546	7,76	2,21
Hacettepe	1542	42438	3,64	2,14
Trakya	1533	39154	3,92	2,12
Ondokuz Mayıs	1477	48360	3,05	2,04
Fatih	1440	14011	10,2	1,99
Bahçeşehir	1411	17992	7,84	1,95
Ege	1396	56716	2,46	1,93
Süleyman Demirel	1243	65220	1,92	1,72
Erciyes	1098	53721	2,04	1,52
Yıldız Teknik	1025	34179	2,99	1,42
Karadeniz Teknik	966	57377	1,68	1,37
Selçuk	953	79227	1,22	1,32
Dokuz Eylül	919	67203	1,36	1,27
Kocaeli	901	73689	1,22	1,24
Akdeniz	887	56916	1,55	1,22
İnönü	886	36232	2,44	1,22
Balıkesir	852	40886	2,08	1,18
Türk Hava Kurumu	819	6059	13,51	1,13

*Açık Öğretim Fakülteleri de istatistiğe dâhil edilmiştir.

1. 2015-2016 yılı verileri kullanılmıştır.

Kaynak: YÖK yükseköğretim istatistiklerinden derlenmiştir. (2014-2015)

Şekil 7: Türkiye’deki Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Alanlara Göre Dağılımı (2013)

Kaynak: OECD, Education at a Glance 2015: OECD Indicators, 2015 çalışmasından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Türkiye’ye gelen öğrenciler eğitim gördükleri alanlar itibarıyla incelendiğinde en çok sosyal bilimler, işletme ve hukuk (%34) alanlarının tercih edildiği görülmektedir. Bu alanı insani bilimler, edebiyat ve eğitim (%21), mühendislik, mimarlık, tasarım (%16), sağlık (%14) ile fen bilimleri (%9) alanları takip etmektedir.

Sonuç olarak son yıllarda büyük bir ekonomik gelir kaynağı ve gelişmişlik göstergesi olan uluslararası öğrenci hareketliliği Türkiye’de yeterli seviyelere henüz ulaşamamıştır. Ancak atılan adımlarla istenilen hedeflere ulaşma konusunda kararlı adımlarla ilerlenmektedir.

Bu konudaki problemleri, SETA’nın 2012 yılında yapmış olduğu çalışmadan hareketle, maddeler hâlinde sıralayacak olursak;

- 2015 yılı itibarıyla Türkiye’de yaklaşık 72.178 uluslararası öğrenci yükseköğretime devam etmektedir. Bu sayı, uluslararası eğitimde lider konumdaki ülkelerde öğrenim gören uluslararası öğrenci sayısı ile kıyaslandığında oldukça düşüktür.

- Öğrencilerin Türkiye’yi tercih ederken, eğitimin kalitesi, eğitim ve yaşam maliyeti, öğrencilere sağlanan burs olanakları, Türkiye’nin kültürel, dinî veya etnik yapısı ve yakınlarının

veya kendi ülkelerindeki faaliyet gösteren ilgili kurum ya da kişilerin tavsiyeleri gibi etmenlerden birisini veya birkaçını birden göz önünde bulundurdıkları tespit edilmiştir.

- Öğrencilerle yapılan görüşmelerde, Türkiye’de sunulan eğitim imkânlarının yeterince ve etkili bir şekilde tanıtılmadığı ve bu durumun uluslararası öğrenci politikası bağlamında Türkiye’nin en önemli eksiklerinden birisi olduğu tespit edilmiştir. Kurum temsilcileri ile yapılan görüşmelerde de tanıtımın yetersiz olduğu ortak bir görüş olarak ortaya çıkmıştır.

- Başvuru aşamasında bazı sorunlar yaşadıklarını belirten öğrencilerin yanıtlarından, sorunların genellikle yetersiz/yanlış bilgilendirmeye bağlı olarak yaşandığı anlaşılmaktadır. Sadece birkaç öğrenci vize ile ilgili sorun yaşadığını ve sorunun bekleme süresi ile ilgili olduğunu belirtmiştir.

- Uluslararası öğrencilerin önemli bir kısmının derslerde ve akademik süreçlerde zorlandıkları ve bu sorunun birbirleri ile etkileşim hâlinde olan farklı etmenlere bağlı olarak geliştiği ortaya çıkmıştır. Yabancı bir dilde eğitim görmenin (Türkçe veya İngilizce) öğrencilerin derslerde zorlanmasının en önemli nedeni olduğu tespit edilmiştir.

- Uluslararası öğrencilerin Türkiye’den genel olarak memnun oldukları tespit edilmiştir. Ancak, öğrencilerin bazıları, sosyal hayatta bazı sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Bu sorunlar beş başlıkta toplanmıştır: kültürel farklılıktan kaynaklanan sorunlar, dile bağlı sorunlar, konaklama, sağlık sigortası ve maddi sorunlar...

- Uluslararası öğrencilerin eğitimlerini yarıda kesip ülkelerine geri dönmelerine veya dönmek istemelerine neden olan etmenlerin başında maddi sıkıntılar gelmektedir. Özellikle, 2010 yılında harçların artırılması sonucu harç parasını yatıramadığı için dönen öğrencilerin olduğu tespit edilmiştir.

- SETA’nın (2012) yapmış olduğu araştırmanın sonucunda, Türkiye’de yükseköğrenim görmenin, eğitimin kalitesi, yabancı dil öğrenme, uluslararası tecrübe kazanma ve ülkelerinde Türkiye’ye karşı duyulan sempati ve saygınlık gibi etmenlerin etkileşiminden dolayı bazı ülkelere gelen öğrencilere saygınlık kazandırdığı ve dolayısıyla kendi ülkelerinde özellikle özel şirketlerde etkin pozisyonlarda iş bulma kolaylığı sağladığı tespit edilmiştir (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012, s. 32-33).

• Uluslararası öğrencilerin genel kanaati, Türkiye’de kalmanın oldukça zor ve bürokratik engellerle dolu bir süreç olduğu yönündedir. Buna rağmen kalmak isteyen öğrencilerin bazıları hiçbir koşul armaksızın izin verilirse veyahut mezuniyet sonrası tanınan sürenin uzatılması durumunda kalmak istediklerini, bazıları ise iş imkânı buldukları takdirde kalmak istediklerini belirtmiştir (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012, s.142-143).

Tüm bu problemlerin aşılması ve uluslararası öğrenci sayısının artırılması için çeşitli çalışmalar başlatılmıştır. Türkiye’de bulunan üniversitelerin giderek önem kazanmasıyla birlikte, DEİK bünyesinde kurulan Eğitim Ekonomisi İş Konseyi (EEİK), dünya genelinde bulunan öğrencilerin Türkiye’yi daha çok tercih etmesi için tanıtım çalışmalarını hızlandırmıştır.

Yaklaşık 75 bin yabancı öğrencinin eğitim gördüğü Türkiye, 2023 yılında bu sayıyı 180 bine çıkarmayı hedeflemektedir. Bu çalışmalarla, uluslararası öğrencilerin Türkiye ekonomisine öğrenim hayatı boyunca sağlayacağı katkı, 2023 yılı tahminlerine göre 7 milyar dolar civarında olması hedeflenmektedir (EEİK, 2012).

4. Atatürk Üniversitesi’nin Uluslararasılaşma Süreci ve Üniversitede Öğrenim Gören Uluslararası Öğrenciler

1957 yılında kurulan Atatürk Üniversitesi kuruluşundan bu yana Doğu Anadolu Bölgesi’nin eğitim ve kültür merkezi olarak hizmet vermektedir. Kurulduğu dönemden bu yana 190.000’den fazla mezun veren Atatürk Üniversitesi bünyesinde bugün 7 enstitü, 22 fakülte, 12 meslek yüksekokulu, 1 konservatuar, 2 yüksekokul ve 23 araştırma ve uygulama merkezi bulunmaktadır. Tüm bu birimlerde toplam 209.062 öğrenci ile eğitim öğretim faaliyetini sürdürmektedir (Kaynak: <https://istatistik.yok.gov.tr/>).

59 yıllık tarihinde Türk yükseköğretimine çok önemli katkılar sunan Atatürk Üniversitesi birçok üniversitenin kurulmasında oynadığı rol dolayısıyla “Üniversite kuran üniversite” şeklinde nitelendirilmiştir. Atatürk Üniversitesi 2014-2015 eğitim öğretim yılı itibarıyla 469 profesör, 338 Doçent, 600 Yardımcı Doçent, 132 Öğretim Görevlisi, 118 Okutman, 71 Uzman ve 914 Araştırma Görevlisi olmak üzere toplam 2.642 akademik personele sahiptir (Kaynak: <https://istatistik.yok.gov.tr/>).

Atatürk Üniversitesi uluslararasılaşma sürecinde birçok adım atmıştır. Bu adımlardan birisi farklı ülkelerdeki üniversitelerle yapılan ikili anlaşmalardır. Bu anlaşmalar, Afganistan’dan 2, Arnavutluk’tan 2, Azerbaycan’dan 2, Bangladeş’ten 2, Bosna Hersek’ten 1,

Brezilya'dan 1, Kolombiya'dan 1, Macaristan'dan 1, Hindistan'dan 1, İran'dan 6, Irak'tan 1, İtalya'dan 1, Ürdün'den 1, Kazakistan'dan 5, Kırgızistan'dan 3, Makedonya'dan 3, Malezya'dan 3, Moğolistan'dan 1, Fas'tan 6, Pakistan'dan 4, Filistin'den 2, Rusya'dan 4, Sri Lanka'dan 1, Sudan'dan 11, Tayvan'dan 1, Tacikistan'dan 1 ve ABD'den 1 üniversite ile yapılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bk. <http://oia.atauni.edu.tr/Tr.aspx>

2013-2016 yıllarında Türk Dünyası Üniversiteler Birliği Dönem Başkanlığını yürüten Atatürk Üniversitesi, 28 ülkeden 150'den fazla üyeye ulaşmış İpek Yolu Üniversiteler Birliği (ESRUC)'nin de kurucu üyesidir. bk. <http://esruc.atauni.edu.tr/katilimciListesi.html>

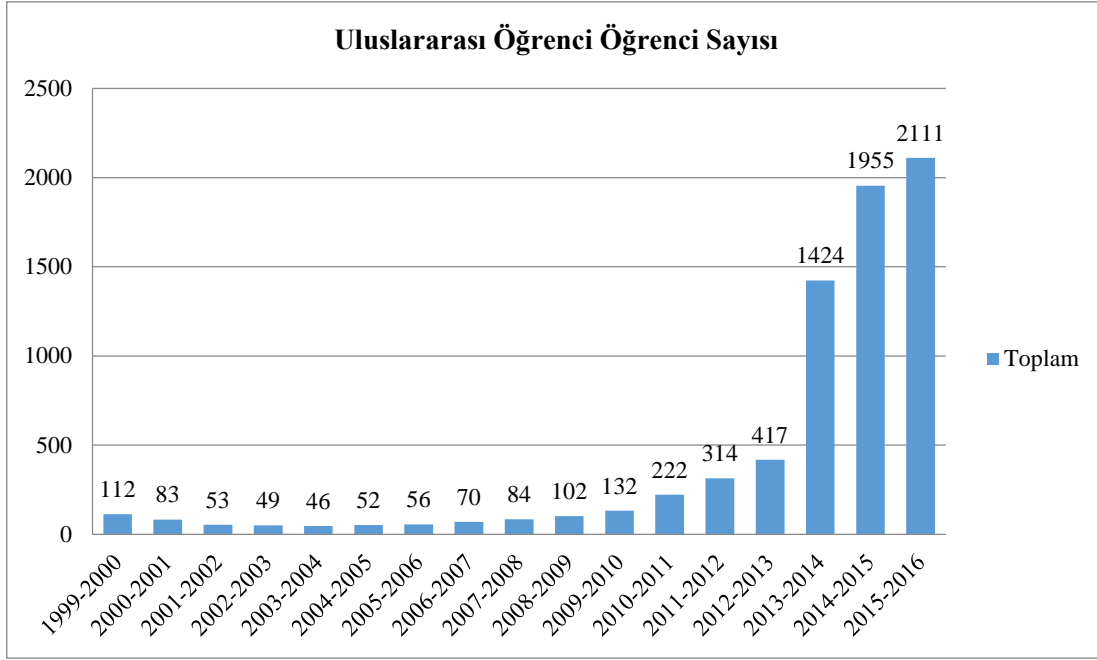
Tüm bu uluslararasılaşma süreçleri içerisinde Atatürk Üniversitesi uluslararası öğrenci sıralamasında Türkiye'de altıncı sırada yer almaktadır.

Tablo 9: 1999-2016 yılları arasında Atatürk Üniversitesi'ndeki uluslararası öğrenci sayıları

Eğitim Öğretim Yılı	Kız	Erkek	Toplam
1999-2000	21	91	112
2000-2001	15	68	83
2001-2002	12	41	53
2002-2003	12	37	49
2003-2004	13	33	46
2004-2005	16	36	52
2005-2006	22	34	56
2006-2007	26	44	70
2007-2008	26	58	84
2008-2009	28	74	102
2009-2010	40	92	132
2010-2011	56	166	222
2011-2012	65	249	314
2012-2013	93	324	417
2013-2014	364	1060	1424
2014-2015	1394	561	1955
2015-2016	1506	605	2111

Kaynak: YÖK, ÖSYM ve Atatürk Üniversitesi verilerinden derlenmiştir.

Tablo 9'daki verilere bakıldığında Atatürk Üniversitesindeki uluslararası öğrenci sayısının son 3 yıl içerisinde büyük bir artış gösterdiği görülmektedir. Bu artış, Türkiye'deki artışla benzerlik göstermektedir.

Şekil 8: Uluslararası öğrencilerin yıllara göre dağılım grafiği

Kaynak: YÖK ve ÖSYM verilerinden derlenmiştir.

Tablo 10: Atatürk Üniversitesi'ndeki kayıtlı öğrenci sayısı (2014-2015)

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ															
2014-2015 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI KAYITLI ÖĞRENCİ BİLGİLERİ															
ÖĞRENİM TÜRÜ VE ÖĞRETİM SEVİYESİ & CİNSİYET															
	Önlisans			Lisans			Yüksek Lisans			Doktora			Genel Toplam		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Açık Öğretim	2491	3802	6293	1029	9157	1944			0			0	3520	4718	82387
İkinci Öğretim	2445	914	3359	7849	6142	1399	60	24	84			0	1035	7080	17434
Örgün Öğretim	5099	3112	8211	1246	1425	2672	464	308	773	190	105	295	2411	2150	45624
Uzaktan Eğitim	45	16	61	774	1528	2302	634	299	933			0	1453	1843	3296
Genel Toplam	3250	4206	7456	3138	3108	6246	533	341	874	190	105	295	7113	7761	14874
	4	5	9	0	5	5	9	0	9	8	0	8	1	0	1

Kaynak: Atatürk Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı İstatistikleri

Tablo 11: Atatürk Üniversitesi 2015-2016 Eğitim-Öğretim Yılı Yeni Kayıt Yaptıran Öğrenci Bilgileri

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ															
2015-2016 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI YENİ KAYIT YAPTIYAN ÖĞRENCİ BİLGİLERİ															
ÖĞRENİM TÜRÜ, ÖĞRETİM SEVİYESİ VE CİNSİYET															
	Önlisans			Lisans			Yüksek Lisans			Doktora			Genel Toplam		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Genel Toplam	2261	3104	5365	1264	1857	3122	81	55	136	17	10	27	3625	5027	8652
Açık Öğretim	2011	2947	4958	7698	1279	2048							2781	4226	7007
İkinci Öğretim	2	6	8		1	9							0	7	7
Örgün Öğretim	646	254	900	1770	1259	3029	40	3	43				2456	1516	3972
Uzaktan Eğitim	1857	1314	3171	2847	3464	6311	68	51	119	17	10	27	5563	5392	1095
				330	1062	1392	91	39	130				421	1101	1522

Kaynak: Atatürk Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı İstatistikleri

Tablo 10 ve 11'deki verilere bakıldığında 2015-2016 eğitim öğretim yılında Atatürk Üniversitesi'nin öğrenci sayısı, açık öğretimde %105, örgün öğretimde %24, ikinci öğretimde %22 ve uzaktan eğitimde %42 oranında artmıştır.

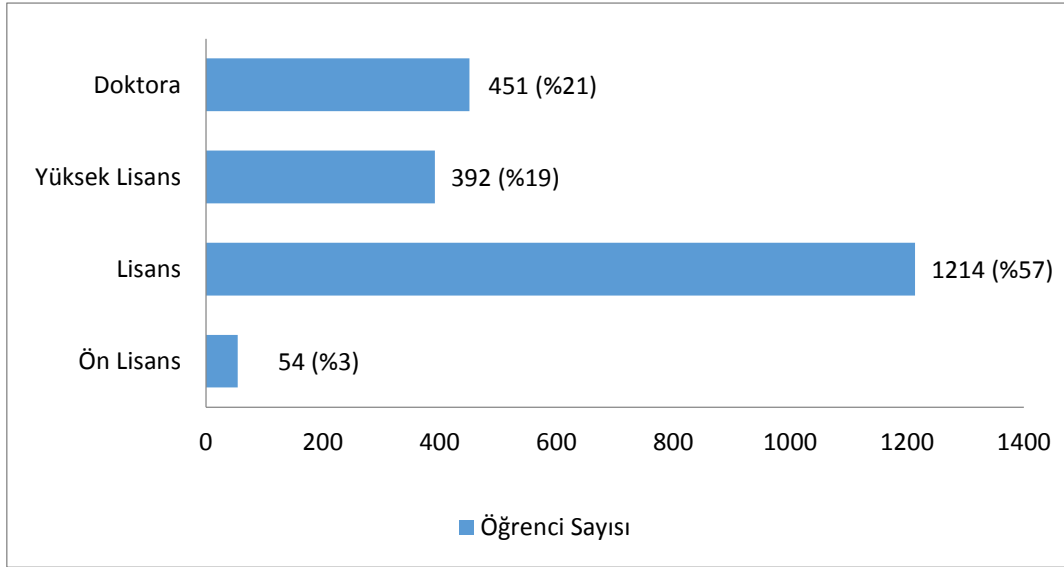
Tablo 12: Atatürk Üniversitesinde Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Uyruklarına Göre Sayıları (2015-2016)

	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	Genel Toplam
	Toplam	Toplam	Toplam	Toplam	Toplam
G. TOPLAM	114854	81703	9420	3085	209062
TÜRKİYE CUMHURİYETİ	114800	80489	9028	2634	206951
Y.UYRUKLU TOPLAM	54	1214	392	451	2111
Afganistan	2	66	17		85
Almanya	1	7	2	1	11
Amerika Birleşik Dev.		2			2
Azerbaycan	22	664	31	10	727
Bangladeş			1	1	2
Benin		1			1
Bosna-Hersek			1		1
Bulgaristan	1			1	2
Cezayir			1	1	2
Çad		2	1	1	4
Çin Halk Cumhuriyeti		7	2	1	10
Endonezya		5	3		8
Eritre			1		1
Ermenistan		1			1
Etyopya		1	1		2
Fas		2		1	3
Fildişi Sahili			1		1
Filistin		8	3		11
Fransa	1				1
Gana		2	1	1	4
Gine		1			1

Güney Afrika		1			1
Güney Sudan Cumhuriyeti			1		1
Gürcistan	1	14	4	5	24
Hindistan		4	1		5
Hollanda		4			4
Irak		6	4	2	12
Iran	4	29	237	402	672
İspanya		1			1
İsrail		2		1	3
İsviçre		2			2
Kamerun		2	1		3
Karadağ		3			3
Kazakistan	1	38	9	1	49
Kenya		1			1
Kirgizistan		12	3	4	19
Kolombiya			1		1
Kongo		1			1
Kongo Dem.Cumh.		1			1
Kosova		2			2
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.		25			25
Liberya			1		1
Lübnan		1			1
Makedonya	1				1
Malezya		1			1
Mali		1			1
Meksika				1	1
Mısır		2	2		4
Moğolistan		9	7	2	18
Moldova		2			2
Moritanya		1			1
Nepal		1	1		2
Nijer			1	1	2
Nijerya		1			1
Özbekistan	1	8			9
Pakistan		3	4	2	9
Papua Yeni Gine		1			1
Romanya				1	1
Rusya Fed. / Kabartay-Balkar Cum.		1			1
Rusya Federasyonu	1	10	2	2	15
Saint Vincent Ve Granadinler		1			1
Senegal	1	1	1		3
Somali		6	7	1	14
Sudan		2	5		7
Suriye	2	79	18	6	105
Tacikistan		4	4		8
Tanzanya		1			1
Tunus				1	1
Türkmenistan	15	144	5		164
Uganda		2			2
Ukrayna		5	4		9
Ürdün		1	1		2
Yemen		8	2	1	11
Zambiya		1			1

Kaynak: Atatürk Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Tablo 12'deki veriler incelendiğinde Atatürk Üniversitesindeki öğrencilerin çoğunluğunun Türkiye genelindeki verilerle benzerlik gösterdiği görülmektedir. Öğrenciler en çok sırasıyla Azerbaycan (727), İran (672), Türkmenistan (164) ve Suriye (105) uyrukludur.

Şekil 9. 2015-2016 eğitim öğretim yılında uluslararası öğrencilerin ön lisans, lisans ve lisansüstü programlardaki dağılımları ve yüzdeleri gösterilmiştir.

Kaynak: Atatürk Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı verilerinden derlenmiştir.

4.1. Atatürk Üniversitesindeki Uluslararası Öğrencilerle İlgili Birimler

4.1.1. Dil Eğitim ve Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (DİLMER)

Türkiye'nin gelişen ekonomisine ve uluslararası alanda artan önemine bağlı olarak dünyada, özellikle de bölgemizde Türkçe öğrenmek isteyenlerin sayısı günden güne artmaktadır. Artan bu talebe cevap vermek, Türk dilinin uluslararası iletişimde yaygınlık kazanmasına katkıda bulunmak, Türkiye'nin ve üniversitemizin uluslararası ilişkilerine katkı sağlamak amacıyla Atatürk Üniversitesi bünyesinde 1993 yılında Dil Eğitim ve Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (DİLMER) kurulmuştur.

2012 yılında yeniden yapılandırılan DİLMER, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (The Common European Framework of Reference for Languages)'na göre modern dil öğretim metotlarını ve teknolojilerini kullanmaya başlamıştır. 15 kişilik, modern ekipmanlarla donatılmış sınıflarda eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir.

DİLMER eğitim öğretim faaliyetlerinin yanında sosyal ve kültürel birçok faaliyeti de başarıyla gerçekleştirmekte ve yürütmektedir. Atatürk Üniversitesi'nin bölgede, Türkiye'de ve

uluslararası alanda üstlendiği misyon ve anlaşmalar çerçevesinde üniversitenin dışa açılan penceresi olmuştur. Gerek eğitim ve öğretim gerekse sosyal faaliyetlerle üniversitede uluslararası öğrenci hareketliliğinin en çok yaşandığı birim DİLMER'dir. DİLMER, uluslararası öğrencilerle iletişimi sağlamak amacıyla www.atadilmer.com adlı Türkçe, İngilizce, Farsça ve Rusça dillerinde hizmet veren bir internet sitesine de sahiptir.

DİLMER'in 2013-2016 yılları arasında yapmış olduğu çeşitli faaliyetlerle Atatürk Üniversitesinin uluslararası anlamda tanıtımını yapmış ve tüm bu faaliyetlerle uluslararası öğrencileri Türk kültürüyle tanıştırmak için dil öğretiminin bir boyutunu tamamlamaya çalışmıştır. DİLMER'in yapmış olduğu faaliyetlerden bazıları şunlardır:

1. Çeşitli gerekçelerle ülkemize ve Üniversitemize gelen farklı ülke vatandaşlarına yönelik Türkçe yeterlik sınavları gerçekleştirmek.

2. Her yıl Dış İlişkiler Ofisi ile iş birliği hâlinde yürütülen Yaz ve Kış Okulu programları çerçevesinde yurt dışından gelen öğrencilere yönelik konuşma eğitimi ve temel Türkçe dersleri vermek.

3. Uluslararası öğrencilerin Türkçe şarkı ve şiirler seslendirdiği, Erzurum Barlarının oynandığı ve Türkçe tiyatro oyunlarının sergilendiği "Uluslararası Öğrenci Günleri" adlı programı gerçekleştirmek.

4. DİLMER'de Türkçe eğitimini başarıyla tamamlayan öğrenciler için Erzurum ve çevre illerdeki doğal ve tarihî yerlere geziler düzenlemek.

5. Her yıl Geleneksel Afrika Günü, Bağımsızlık Günü, Aşure Günü vb. etkinlikler düzenlemek.

6. İkili anlaşmaları çerçevesinde Atatürk Üniversitesine gelen misafir öğrencilere Türkçe dersleri vermek.

7. Türk dili ve kültürü ile ilgili uluslararası sempozyumlar düzenlemek.

DİLMER öğrencileri; Türkiye Burslusu, diğer devletlerin burs verdiği ve kendi imkânlarıyla ülkemizde öğrenim gören öğrencilerden oluşturmaktadır. DİLMER 2015-2016 eğitim öğretim yılında 57 farklı ülkeden 150 öğrenciye Türkçe eğitimi vermektedir.

4.1.2. Uluslararası Öğrenci Ofisi

Doç. Dr. Osman MERT, Dr. Sıddık BAKIR ve Öğrenci İşleri Daire Başkanı Metin SAYGILI tarafından hazırlanan Uluslararası Öğrenci Ofisi Yönergesi Atatürk Üniversitesi Senatosu tarafından kabul edilmiş ve ofis kurulmuştur. Ofisin ilk faaliyetleri Atatürk Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hikmet KOÇAK'ın öncülüğünde Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet TAKKAÇ, Açık Öğretim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Üstün ÖZEN, DİLMER Müdürü Doç. Dr. Osman MERT, DİLMER Müdür Yardımcısı Dr. Sıddık BAKIR, Açık Öğretim Fakültesi Dekan Yardımcısı Doç. Dr. Kürşat AKBULUT ile Halkla İlişkiler Müşaviri Yrd. Doç. Dr. Bünyamin AYDEMİR'den oluşan komisyon tarafından gerçekleştirilmiştir. Komisyon önce Atatürk Üniversitesi web sayfasına uluslararası öğrencilere yönelik "International Students" sekmesini hazırlamış ve eklemiştir. (ataworld.atauni.edu.tr) Bu sayfada uluslararası öğrencileri bilgilendirmek ve yönlendirmek amacıyla "Üniversitemiz" başlığı altında Atatürk Üniversitesinin yönetimine, akademik birimlerine, kampüste yaşam, uluslararası öğrencilere yönelik birimler: DİLMER ve Dış İlişkiler Ofisi hakkında bilgiler; "Ofis" başlığı altında ofis ile ilgili bilgiler; "Gelen Öğrenci" başlığı altında başvurularla ilgili önemli tarihler, kesin kayıt için istenen belgeler, eğitim ve sınav ücretleri ile ilgili bilgi, vize, oturma izni, sağlık güvencesi ve dil kursları ile ilgili bilgiler; "Barınma" başlığı altında, uluslararası öğrencilerin barınabileceği özel ve devlet yurtları ile ilgili bilgiler; ayrıca bu başlık altında uluslararası öğrencilerin faydalanabileceği Atatürk Üniversitesine ait sosyal tesisler hakkında bilgiler; "Sınav" başlığı altında örnek sınav, sınav bilgileri, ATAYÖS sınavını kabul eden üniversiteler ve Atatürk Üniversitesinin uluslararası öğrenci kontenjanları hakkında bilgiler; "Tercih" başlığı ile tercih döneminde Atatürk Üniversitesine başvurmak isteyen adayların başvuru yapabileceği bağlantı; "SSS" başlığı altında öğrenciler tarafından sıkça sorulan sorular ve bunlara verilmiş cevaplar; "İletişim" başlığı altında Uluslararası Öğrenci Ofisi'nin iletişim bilgileri bulunmaktadır. İlk yılında 6 farklı merkezde 5000'den fazla öğrenciye ATAYÖS sınavı yapmayı başaran Uluslararası Öğrenci Ofisi, Atatürk Üniversitesinde öğrenim görmek isteyen uluslararası öğrencilere iletişimde ve uyum sürecinde büyük kolaylık sağlayarak ihtiyaç duydukları her konuda yardımcı olmaktadır. Uluslararası Öğrenci Ofisi sadece yüz yüze iletişimle değil aynı zamanda ataworld.atauni.edu.tr adlı internet sayfası üzerinden de Türkçe ve İngilizce olarak uluslararası öğrencilere yönelik vize ve sigorta işlemleri, oturma izni, sosyal imkânlar, YÖS, sınav ve tercih işlemleri, dil kursları gibi konularda danışmanlık hizmeti vermektedir.

Uluslararası Öğrenci Ofisinin faaliyet alanları şunlardır:

- Üniversitemizde öğrenim görmek için başvuran ve/veya kayıt olacak öğrenciler ile öğrenimini sürdüren öğrencilere yardımcı olmak,
- Üniversitemiz Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı ve Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı ile iş birliği yaparak uluslararası öğrencilerin başvuruları, kayıtları ve sağlık sigortaları ile ilgili tedbirleri almak ve rehberlik hizmetlerini yürütmek,
- Üniversitemiz Protokol, Basın ve Halkla İlişkiler Koordinatörlüğü ile iş birliği yaparak yurt dışından gelecek öğrencilerin Üniversitemizi tercih etmesine imkân sağlamak üzere Üniversitemizi tanıtıcı yazılı ve görsel materyaller (CD, broşür ve katalog) hazırlamak; Üniversitenin imkânları aracılığıyla bu materyalleri basmak ve yaymak için çalışmalarda bulunmak,
- Üniversitemizi tanıtmak amacıyla yurt içi ve yurt dışında düzenlenen toplantılara ve eğitim fuarlarına katılmak ve organizasyonlar düzenlemek,
- Avrupa Birliği programları da dâhil olmak üzere, yurt dışındaki üniversiteler, üniversitelere bağlı birimler, araştırma merkezleri ve benzeri kurumlarla ikili ve çok taraflı iş birliği kurmak; bu birimlerle değişim programları ve ortak projeler gerçekleştirmek ve eğitimle ilgili faaliyetler düzenlemek,
- Üniversitenin ve faaliyetlerinin yurt dışında daha iyi tanınması ve Üniversitede öğrenim gören uluslararası öğrenci sayısının artırılması için gerekli stratejileri belirlemek; bu amaçla faaliyet programları planlamak ve bu programları yürütmek,
- Üniversitedeki uluslararası öğrencilerin ihtiyaçlarını tespit etmek ve bunların karşılanması için gerekli eşgüdüm çalışmalarını yapmak; bu öğrencilerin Üniversiteye ve çevreye uyumunu sağlamak için tanıtım programları da dâhil olmak üzere programlar yapıp yürütmek ve faaliyetler düzenlemek; bu öğrencilerin üniversitedeki çalışmalarını kolaylaştırmak için gerekli stratejiyi saptayıp uygulanmasını sağlamak,
- İnternet sayfası ve e-posta, sosyal medya gibi güncel teknolojileri de

kullanarak, Üniversitedeki eğitim ve öğrenimle ilgili fırsatların uluslararası öğrencilere duyurulmasını ve tanıtılmasını sağlamak,

- Üniversite ile yurt dışındaki eğitim kurumlarıyla yürütülecek projelerin planlamasını ve koordinasyonunu sağlamak,
- Üniversitemizde öğrenim gören veya görmek isteyen öğrencilere yönelik yurt içinde ve yurt dışında çeşitli kurslar ve etkinlikler düzenlemek.

4.1.3. Dış İlişkiler Ofisi

1995 yılında Atatürk Üniversitesi bünyesinde, eğitim ve araştırma konularında öğrenci ve öğretim elemanlarının uluslararası deneyim kazanmalarına yardımcı olmak, üniversiteye gelen yabancı uyruklu öğrenci ve akademisyenlere mevcut programları tanıtmak ve onlarla ilgili işlemleri yapmak üzere Dış İlişkiler Ofisi kurulmuştur.

Başta bölge üniversiteleri olmak üzere dünyanın pek çok bölgesindeki üniversitelerle üniversitenin iş birliklerini koordine eden Dış İlişkiler Ofisi, aynı zamanda Erasmus, Mevlana ve Farabi gibi programlar çerçevesindeki çalışmaları da yürütmektedir.

- Üniversitenin ihtiyaçları ve potansiyeli dikkate alınarak yabancı üniversitelerle aşağıdaki hedefleri gerçekleştirmek üzere iş birliği kurmak, geliştirmek ve sürdürmek:

- Öğrenci değişimi
- Öğretim elemanı değişimi
- Ortak program, proje, araştırma ve toplantı
- Diğer alanlarda karşılıklı iş birliği

- Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığının koordine ettiği başta Erasmus olmak üzere tüm program ve projeleri Üniversite adına yürütmek.

- Ulusal veya uluslararası projeler konusunda bilgi akışı sağlamak, Üniversitedeki öğretim elemanlarının proje üretmesine ve/veya bu projelerde yer almasına yardımcı olmak gerektiğinde bu projeleri bizzat yürütmek.

- Bologna süreci çerçevesinde Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) ve Diploma Eki (DE) için gerekli çalışmaları sürdürerek Üniversitenin AKTS Etiketli (ECTS Label) ve DE

Etiketi (DS Label) almasını ve AB’de tanınır bir üniversite olmasını sağlamak amacıyla gerekli çalışmaları yürütmek.

- Uluslararası proje, program, seminer, kurs, yaz okulu ve benzeri fırsatları üniversitedeki öğrenci ve öğretim elemanlarına duyurmak amacıyla tanıtım toplantıları düzenlemek, tanıtıcı bildiriler dağıtmak, web sayfasından duyurmak, ilanlar asmak ve/veya e-posta göndermek.

- Avrupa Birliği Eğitim Programları ve Üniversite kaynaklarından yararlanarak yurtdışı eğitim ve araştırma programlarına katılacak öğretim elemanlarına yardımcı olmak için gerekli düzenlemeleri yapmak ve yürütülmesini sağlamak.

- Avrupa Birliği Eğitim Programları için Üniversiteye azami ödeneğin ayrılmasını sağlamak ve ödeme ve harcamalarının planlamasını yapmak.

- Uluslararası protokol yazışmalarını Üniversite adına hazırlamak ve yurt dışı ziyaretlerini planlamak.

- Ulusal ve uluslararası eğitim ve tanıtımla ilgili fuar ve etkinlikleri takip etmek, düzenlenmesine yardımcı olmak ve bu tür faaliyetleri planlamak.

- Uluslararası değişim programlarına katılacak öğrenci ve öğretim elemanlarından ihtiyaç duyanlara kısa dönemli yabancı dil eğitiminin verilmesi için ilgili birimlerle işbirliği yapmak ve uyum programları düzenlemek.

- Yabancı üniversitelerden gelecek öğrenci ve öğretim elemanlarının konaklama ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli düzenlemeleri yapmak ve uyum programları düzenlemek.

- YÖK tarafından uygulanması planlanan Ulusal Değişim Programı (UDEP) çerçevesinde yurt içindeki yükseköğrenim kurumlarıyla işbirliği yaparak öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğini sağlamak ve ortak eğitim, araştırma ve toplumsal hizmet projelerinin planlanmasına ve yürütülmesine katkıda bulunmak.

- Üniversitede yapılacak üniversitelerarası etkinliklere yönelik programların hazırlanmasına destek olmak, yapılacak gönüllü eğitimi faaliyetlerine katkıda bulunmak ve gerçekleştirme sürecinde üniversitenin ev sahipliğini en iyi şekilde yerine getirmesi için gerekli görülen çalışmalar yapmak. (Kaynak: <http://oia.atauni.edu.tr/TR/>)

Sonuç ve Öneriler

Günümüz dünyasında gelişmekte olan ya da gelişmiş her ülke için uluslararasılaşma sosyal ve ekonomik anlamda üzerinde durulan önemli bir konudur. Ülkeler yaptıkları faaliyetlerle ve ekonomik uygulamalarla uluslararası hareketlilikten en fazla payı alma çabası içindedirler. Tüm bu süreçler içerisinde Türkiye hem bulunduğu jeopolitik konum hem tarihî ve kültürel mirası ile uluslararasılaşma sürecinde aktif rol almak isteyen bir ülkedir. Bu bağlamda Türkiye hem bölgesinde hem de ekonomik iş birliği yaptığı ya da ileri vadede ilişkilerden kâr sağlayacağını düşündüğü ülke ve milletlerle iletişime geçerek uluslararasılaşma sürecine girmiştir. Türkiye uluslararasılaşma stratejisini belirlerken bölgesel gücüne ve küresel hedeflerine bağlı kalmalıdır. Bu bağlamda yalnızca yakın coğrafya ya da ortak kültür havzalarıyla değil, Uzak Doğu, Afrika, Latin Amerika ülkeleriyle de iletişime geçmelidir (Çetinsaya, 2014, s. 169). Bu iletişim, mamul mal alıp satma şeklinden çok yükseköğretim hareketliliği şeklinde olmalıdır. Böylelikle Türkiye kısa vadede yaklaşık 300 milyar dolarlık bir pazar olması beklenen uluslararası öğrenci hareketliliğinden mümkün olan en fazla payı alacaktır. Yükseköğretim kurumlarının uluslararasılaşma oranları ortalamanın üzerine çıkarılırsa, uluslararası öğrenci-öğretim elemanı sayısı dünya ortalamasının üzerine çıkartılırsa, değişim programlarına katılım etkin bir şekilde sağlanırsa, süreç en iyi şekilde yönetilmiş olacaktır.

Uluslararası öğrencilerin ihtiyaçları iyi şekilde analiz edilerek tespit edilen ihtiyaçlar doğrultusunda yatırımlara ve çalışmalara yönelmek gerekmektedir. 4.5 milyona ulaşan uluslararası öğrenci hareketliliğinde 75 bin civarında öğrenci kısa vadede Türkiye için yeterli değildir. Bu 75 bin öğrencinin çoğunluğunun akraba ve komşu ülkelerden olması, dünyada en çok öğrenci hareketliliğine sahip ülkelerden gelen öğrencilerin çok az olması bu sürecin yeniden değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bu bağlamda yükseköğretim kurumlarına büyük işler düşmektedir. Üniversiteler yaptıkları ve yapacakları uluslararasılaşma çalışmalarlarıyla bu hareketliliğin daha homojen dağılmasını sağlayacaktır. Çalışmamızda örnek olarak verdiğimiz Atatürk Üniversitesi son yıllarda uluslararasılaşma sürecinde Türkiye ortalamasının üstünde bir oran yakalamayı başarmıştır. Bu süreçte başta Rektörümüz Prof. Dr. Hikmet KOÇAK olmak üzere emeği geçen herkese teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, kalite, uluslararasılaşma: Türkiye yükseköğretimi için bir yol haritası*. Eskişehir: Yüksek Öğretim Kurumu Yayınları.
- DEİK (2012). *Uluslararası öğrenci temini çalıştay sonuç raporu*, DEİK Yayınları: 783-2012/6-c2.
- EEİK (2012). *Uluslararası yükseköğretim ve Türkiye'nin konumu, eğitim ekonomisi iş konseyi raporu*. İstanbul.
- <http://ataworld.atauni.edu.tr/en/> Erişim 15.12.2015
- <http://oia.atauni.edu.tr/> Erişim 15.12.2015
- <http://www.atadilmer.com/> Erişim 15.12.2015
- <http://www.atauni.edu.tr/#!birim=ogrenci-isleri-daire-baskanligi> Erişim 15.12.2015
- <http://www.osym.gov.tr/belge/1-6304/arastirma-yayin-ve-istatistikler.html> Erişim 15.12.2015
- <https://data.oecd.org/education.htm> Erişim 15.12.2015
- <https://istatistik.yok.gov.tr/> Erişim 15.12.2015
- <https://www.deik.org.tr/> Erişim 15.12.2015
- Kalkınma Araştırmaları Merkezi, (2015). *Yükseköğretimin uluslararasılaşması çerçevesinde Türk üniversitelerinin uluslararası öğrenciler için çekim merkezi hâline getirilmesi, araştırma projesi raporu*. ISBN 978-605-9041-50-8 Yayın No: 2936.
- Knight, J. (2008). *Higher education in turmoil the changing world of internationalization*. Rotterdam / Taipei: Sense Publishers.
- Mert, O. (2015). Türk Konseyi (Keneşi) Türk Üniversiteler Birliği ve Türk Üniversiteler Birliği I. Genel Kurulu. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 53, 273-290.
- OECD (2015). *Education at a glance 2015: OECD indicators*, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2015-en>.
- Özerdem, F., Demirkıran, S., (2011). Uluslararasılaşma ve Türkiye'deki üniversitelerin uluslararasılaşma anlayışları. *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar (UYK-2011)*. İstanbul. 682-689.
- Özoğlu, M., Gür, B., Coşkun İ., (2012). *Küresel eğilimler ışığında Türkiye'de uluslararası öğrenciler*, Ankara. Seta Yayınları.
- Şeremet, M. (2015). Türkiye ve İngiltere yükseköğretimindeki uluslararasılaşma politikalarına karşılaştırmalı bir yaklaşım. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*. 5/1, 27-31.